

Jezus v svojem času

12. poglavje: Zmaga nad smrtjo

Šel pred pekel

Drugi vatikanski koncil je 18. novembra 1965 objavil Dogmatično konstitucijo o Božjem razodetju (Dei Verbum). Konstitucija je dala pobudo za poglobljene raziskave svetopisemskih vprašanj, ki so se jih raziskovalci poprej izogibali, saj jih ni bilo mogoče logično razložiti. Božja beseda vendar ne more biti nelogična, logična razlaga pa se je do tedaj vztrajno izmikala.

Eno izmed teh vprašanj, ki se še danes trdovratno drži v apostolski veri, je, da je Kristus »križan bil, umrl, in bil v grob položen, šel pred pekel, tretji dan od mrtvih vstal...« Najstarejše oblike apostolske vere, kot jih navaja Denzinger, Enchiridion symbolorum, ne vedo nič o kakem Kristusovem "pohodu pred pekel" in o tem, kaj "predpekel" sploh pomeni.

Henri Daniel-Rops je svojo knjigo Jésus en son temps - Jezus v svojem času izdal leta 1945. Drugo izdajo, ki je izšla leta 1965 je še sam predelal pred smrtjo 1963. Konstitucija o Božjem razodetju II. vatikanskega koncila torej nanjo ni mogla vplivati. Zato je razumljivo, da se še vedno ukvarja z razdelkom "šel pred pekel". Očitno je torej, da je ta razlaga zastarela.

Podrobno raziskavo o tem, kako je do šel pred pekel prišlo, je objavil dr. p. Bruno Korošak v svojih Teoloških razmišljanjih, Ljubljana 2014, str. 47-52. Objavljena je bila že v Ave Maria julija 2022, ne bo pa odveč, če jo objavimo še enkrat.

p. Bernardin Sušnik

Kakor poroča evangelist Luka 23,43, je Jezus na križu skesanemu hudodelcu zatrdil: »Danes boš z menoj v raj«. Da bomo to trditev bolje razumeli, moramo

imeti pred očmi, da po svetem Pavlu (v 2Kor 4,16), v tem zemeljskem življenju »naš zunanji človek« polagoma »razpada«, med tem ko »se naš notranji človek iz dneva v dan obnavlja« in se po smrti tako obnovljen prikaže v raj. Če se pa v življenju ne trudimo za to prenavljanje notranjega človeka, nas v raj čaka druga, duhovna smrt, kakor to natanko določa Razodetje 2,11.

Da je torej Jezus precej dopolnil starozavezne pojme o posmrtnem življenju s tem, da je učil, da se po smrti zbudiš v raj, da je tam takoj po smrti sodba, da tam nespokorjene čaka po telesni še duhovna smrt, katoliški teologi večinoma ne jemljejo v obzir. Temu sta, kakor se zdi, krivi dve verski bajki: prva ki pripoveduje, kako so se vsi apostoli po binkošnih sešli in sestavili tako imenovano apostolsko veroizpoved, v kateri se omenja Jezusov sestop v šeòl, in druga, ki jo na dolgo navaja neki izmišljeni Evangelij po Nikodemu, v katerem je popisana Jezusov sestop v pekel.

Prvo bajko, ki je kot gola izmišljotina označena v vseh novejših kritičnih izdajah veroizpovedi (kakor v *Enchiridion symbolorum*,* pred št. 10) in pred par leti tudi na Internetu (spletna stran *II Credo o Simbolo apostolico*, španski prevod), je uvedel neki oglejski menih Rufin, po rodu Vend († 410), ki je v drugi polovici 4. stoletja sestavil razlago krstne veroizpovedi (italijanski prevod na Internetu, *Spiegazione del Simbolo*, št. 2), v katero je vrnil dodatek, da je »Kristus po smrti šel dol v spodnji svet (*descendit ad inferna*)« in ne "gor", v raj (prim. *Enchiridion symb.* št. 16), kakor to on sam priznava v svoji razlagi Veroizpovedi (cit. prevod št. 16): »Moram še povedati, da se v Rimskem Credo ne dodaja: 'šel je v spodnji svet' in prav tako tudi ne v Vzhodnih Cerkvah, kjer je isti smisel izražen z besedami, da 'je bil pokopan'«. Verjetno je Rufin želel Kristusovo vstajenje napraviti sprejemljivo kristjanom judovskega pokolenja in ga je zato moral prilagoditi starozaveznemu nauku o posmrtnem življenju, po katerem se vsi ljudje, dobri in hudobni, po telesni smrti zbirajo v šeòlu, v nekem ogromnem kletnem skladišču, kjer hudobni še ne trpijo peklenskih muk, ampak skupaj z dobrimi v globoki komi čakajo na skupno vstajenje in na skupno sodbo poslednji dan (prim. Iz 38, 8; Ps 6,6; 88, 5-13, itn. Kako pa je možno govoriti ali pisati, da duhovi spijo, o tem se teologi ne sprašujejo). Kristus naj bi torej po telesni smrti ostal duhovno živ in prenovljen ter bi naj šel v to skladišče obudit iz kome vse dobre, Adama in Evo ter njihove potomce, vse do dobrega hudodelca, ter jih vse skupaj na dan vstajenja svojega telesa povedel s seboj. Kot dokaz za to razlago so potem teologi navajali neki zagonetni citat iz 1. Petrovega pisma 3,18-19, v katerem je rečeno, da je

Kristus »bil po mesu umorjen, po duhu bil oživljen«, da je »v tem duhu šel in pridigal tudi duhovom, ki so bili v ječi«. Globoke kome pa so bili obvarovani nekateri svetniški liki, kakor na pr. Kajnov sin Henoh (prim. 1 Mz 5,24; Sir 44, 16; 49, 14; Heb 11, 5), Abraham (Lk 16, 22), Mojzes in Elija (Mt 17,3), Jeremija (Mt 16,14), ki se nahajajo budni v raj, med tem ko so teologi pošiljali v komo sv. Jožefa, sv. Janeza Krstnika, nedolžne otročiče, makabejske mučence, ki naj bi jih Jezus povedel v raj šele po svoji smrti!

*Glej Henricus Denzinger in Adolfus Schönmetzer, *Enchiridion symbolorum*, Barcinone 1967, int. adn. 10.

Prav posebej pa večina teologov ni mogla prebaviti podmene, da vsi zlobni in hudobni ljudje po smrti čakajo na poslednjo sodbo samo v globoki komi in ne v peklenških mukah in da hudi duhovi ne bivajo samo na zemlji ali v zraku, ki nas obdaja, kakor je to učilo Razodetje (12,4) in apostol Pavel (Ef 2,2), ampak so raje prevzeli pripovedke, da bivajo tudi v nižjih posmrtnih prostorih. Te pripovedke je neki neznani pravljicar začel širiti v 3. in 4. stoletju pod imenom novozaveznega Nikodema, ki so imele nezaslišan uspeh, ne samo kot eden najbolj razširjenih rokopisov, ampak tudi kot svete podobe na ikonah in priljubljen predmet v pridigah (med njimi naj omenim govore lažnega Evzebija, lažnega Epifanija, lažnega Avguština). Eno od teh pridig neimenovanega avtorja so rimski izvedenci za svete obrede vrinili celo v novi brevir na veliko soboto. Lažni Nikodem se pa v svoji pravljici ni naslonil na starozavezni nauk o šeòlu, ampak na grško-latinske bajke o posmrtnem življenju. Med njimi so najbolj znane tiste, ki jih opeva pred Kristusom živeči Vergil v Eneidi, v kateri opisuje sestop Eneja v podzemeljske prostore (inferi), ki naj bi se delili na Tartar, ali naš pekel, na Elizij, kjer naj bi živeli vsi, ki so v življenju bili pošteni in dobri, in na neke vrste vežo ali preddvor, kjer naj bi prebivali razne vrste demoni in druge pošasti. Za vstop v te podzemeljske prostore je bilo treba plačati prevoz preko reke brodarju Karontu, (našemu Korantu ali Kurentu), ki so ga pozneje katoliški teologi prekrstili v sv. Krištofa. Sestop Eneja pa je "evangelist Nikodem" uporabil za podrobni opis sestopa Kristusovega duha v podzemlje. V teh pravljicah so stari teologi našli vse potrebno za podrobni opis strogo omejenih "prostorov", v katere so trpali duše hudobnih grešnikov, podvrženih vsem mogočim mukam od strani demonov (pekel, v molitvah tudi tartar), spokorjencev in pravičnih (predpekel, v srednjem veku tudi limbus ali obrobje), ter omadeževanih, ki so bili potrebni dolgotrajnega ali tudi kratkotrajnega čiščenja (vice, očiščevalnica). Nobeno od teh duhovnih bitij ni

bilo v komatoznem stanju, ampak vsa naj bi bila toliko živa in budna, da bi lahko prenašala muke ali uživala začasno medlo tolažbo vse do poslednje sodbe.

Profesorji teologije se med seboj večkrat pogovarjajo o težavah, ki jih imajo pri razlagi stvarnosti onostranstva; vsi namreč živimo in mislimo v okviru kategorij prostora in časa, ki pa v onostranstvu ne obstajajo in ne veljajo za duhovni svet. Tako med pastoralnimi delavci včasih krožijo pripovedke, da je za nekatere grehe treba v vicah prestajati 7 let in 280 dni pokore, ki se pa dajo vsa skrajšati na 30 dni, če duhovnik za te grešnike nepretrganih 30 dni mašuje 30 maš po zvišani tarifi. Drugi zopet trdijo, da na onem svetu mora obstajati neki »prostor v zubljih trpljenja«, kjer naj bi se lahko pridobilo odpuščanje nekaterih manjših grehov, ne pa onih proti Svetemu Duhu (Mt 12,32). Ti seveda pozabljajo, da Jezus po mnenju nekaterih starih teologov te manjše grehe odpušča na onem svetu med prehodom iz časovnosti v večnost s trenutno osvetlitvijo njihovega celotnega življenja, ki ni vezano na neki prostor z gorečo pečjo, ampak na posebno izostren čut sramu za vsega obžalovanja vredna dejanja v prejšnjem življenju (glej moja Teološka spodbujanja, Ljubljana 2000, str.l 15-116).

Še mnogo več pomilovanja so pa vredna opisovanja "spodnjih prostorov", kakršna so se razvila v celotni zahodni Cerkvi, kjer so dolga stoletja vsi duhovniki morali študirati grščino in latinščino ter dobro poznati Vergila in njegov opis posmrtnega življenja skupaj z njegovo krščansko enačico lažnega Nikodema. Dober povzetek tega razvoja se nahaja v Katekizmu Pija X. (iz leta 1905, ponatisnjen 1992), kjer se najprej navaja latinsko besedilo veroizpovedi z Rufinovim dodatkom, v katerem je napisano, da je Kristus iz groba "descendit ad inferos", šel dol v spodnja bivališča, med tem ko v italijanskem prevodu, ki takoj sledi, začudeni beremo: "discese all'inferno", dobesedno "v pekel". Prav tako v ameriškem krstnem obredniku iz leta 1962 morajo verniki moliti, da je Kristus "descended into hell", v sam pekel. V Nemčiji in v nemško govorečih deželah je še vedno razširjen Lutrov prevod, po katerem naj bi se Kristus "niedergefahren zur Hölle", dol zapeljal (!) v pekel. Tukaj naj omenim še veliki stenski mozaik v cerkvi sv. Marka v Kopru, ki nazorno prikazuje Jezusa, ki se iz odprtine v grobu po vseh štirih plazi dol v povsem črn rov peklenkega brezna in steguje roke po Adamu in Evi, ki sta do vratu pogreznjena v močvarjo.

Namen namišljenega Kristusovega sestopa v neki prostor v peklu ali pred peklom naj bi torej po mnenju nekaterih bogoznancev bil ta, da iz te fantastične ječe v približno 36. urah izvleče vse pravične umrle vernike Stare zaveze, od Adama in

Eve pa vse do sv. Jožefa in sv. Janeža Krstnika. Toda že v Stari zavezi Modrost, ki upodablja Svetega Duha, utelešenega v Jezusu Kristusu, zatrjuje, da je Adama prav ta modrost »varovala in ga rešila njegovega prestopka« (10,1); potem pa navaja imena drugih pravičnih (Noe, Lot, Jakob, Jožef, Mojzes), med njimi tudi Abrahama, ki ga Jezus sam, pred svojo smrtjo, omenja kot že prisotnega v rajju (Lk 16, 22). Še daljši seznam pravičnih v rajju se nahaja v knjigi, ki jo je spisal jeruzalemski pismouk Sirahov sin (pogl. 44-50); med njimi izstopa Kajnov sin Henoh, "ki je hodil z Bogom", ki ga je Bog vzel k sebi v raj, tako da "ni videl smrti", "kajti preden je bil vzet, je bilo zanj pričano, da je Bogu všeč" (1 Mz 5,16; Sir 44,16; 49,14; Heb 11,5). Jezus torej v peklu ni imel kaj iskati, ampak se je takoj po smrti prikazal vsem pravičnim, poganom in Hebrejcem, v rajju, kakor to pravilno trdi sv. Luka. Pa tudi evangelist Matej nikjer ne omenja tega 36 ur trajajočega obujanja in prevažanja pravičnih iz predsobe pekla v raj, ampak beleži samo, da je Jezus takoj po telesni smrti obudil od mrtvih nekaj jeruzalemskih meščanov, ki so jih njihovi domači lahko gledali ne v rajju, ampak na zemlji doma (Mt 27,53). Prav tako sveti Peter v svojem 1. pismu 3,19-20 ne govori o sestopu umrlega Kristusa v neko "ječo", ampak o "Modrosti", ki je v dneh vesoljnega potopa duše ljudi, ki so bili kot ujeti v svoje strasti, v njihovi zadnji uri navdihovala, da se svojih pregreh pokesajo (glej 1 Pt 1,9-12).